

Verslag Expertmeeting de Kracht van Jong

Locatie: Theaterhuis de Berenkuil te Utrecht

Datum en tijd: 28 november 13.30-16.30 uur

Inleiding

De expertmeeting vond plaats in het kader van de onderzoekslijn 'Immaterieel Erfgoed en Jongerenculturen' van Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. Het Kenniscentrum wil meer inzicht krijgen in processen binnen jongerenculturen. Wat kunnen we hiervan leren voor het borgen van immaterieel erfgoed? Wat is, met andere woorden, de kracht van jong? Hoe kunnen we door het delen van ervaringen de sterke punten uit jongerenculturen operationaliseren?

Susanne Verburg legde in haar inleiding uit dat borgen betekent dat je het immaterieel erfgoed toekomst wil geven. Dit kan op verschillende manieren, zoals zichtbaarheid creëren of nieuwe mensen betrekken bij het immaterieel erfgoed, zodat het wordt doorgegeven aan nieuwe generaties. Belangrijk bij borgen is het bottom-up principe, waarbij initiatieven van onderop komen. De mensen die het immaterieel erfgoed beoefenen hebben een eigen verantwoordelijkheid in het borgen.

Binnen de onderzoekslijn heeft Susanne drie casussen onderzocht om inzicht te krijgen in Scouting, gamen en het Fruitcorso Tiel. In de afgenomen interviews werd gefocust op aspecten die belangrijk zijn voor borgen, zoals kennisoverdracht, hoe een gemeenschap vorm krijgt en ook op de zichtbaarheid of onzichtbaarheid van de culturele uiting. Belangrijke resultaten die nu al duidelijk zijn, is bijvoorbeeld de rol van jonge mensen. Heb je als jongere veel of weinig zeggenschap? Worden je ideeën serieus genomen en wordt er iets mee gedaan? Wat weten externe mensen over jouw culturele uiting?

Jongerenpanel

Deze vragen kwamen terug in het panelgesprek met Michiel (gamen), Pim (Fruitcorso Tiel), Floor (Scouting) en Justin (Youth Pride Amsterdam).

De boodschap van Youth Pride is dat je trots mag zijn op wie je bent en inclusiviteit. Binnen de grote organisatie van Pride Amsterdam horen de jongeren er zeker bij, maar is het soms zoeken naar manieren om jongeren echt te laten participeren. Voor Justin is het creëren van een veilige omgeving voor jongeren heel belangrijk.

Bij het Fruitcorso draait het om samen bouwen aan een groot eindresultaat: de corsowagen. Het is een sociale bezigheid, waar je ook creatief bezig bent. Bij het Fruitcorso wordt er bij een aantal clubs gewerkt aan een jeugdswagen en een 'grote' wagen. Toch zijn er maar weinig jongeren actief in de organisatie.

Gamen is voor veel jongeren een manier om te ontspannen en online (nieuwe) vrienden te maken. Deze contacten kunnen door het online aspect ook internationaal zijn. Binnen de grote game community zijn er verschillende groepen rond verschillende spellen. Deze mensen helpen elkaar om beter te worden in het spel dat je speelt. Een grotere bekendheid over de drijfveren van gamers zou goed zijn, omdat zij nu veel te maken hebben met vooroordelen en stereotyperingen.

Voor Floor begon Scouting al op jonge leeftijd. Via haar ouders is ze erbij gegaan en eigenlijk nooit gestopt. Scouting draait om gezelligheid en samen organiseren. Daarom is ze nu ook leiding bij jonge groeperingen. Ook over Scouting bestaan stereotypen, maar voor Floor was dat vroeger lastig en nu niet meer.

Reflectie Simon Mamahit en Marco Altena

Uit het panelgesprek kwam naar voren dat de kracht van jongeren is dat ze nieuwe ideeën kunnen toevoegen aan oudere concepten, waarbij er ook combinaties met andere jongerenculturen gemaakt kunnen worden. Zoals het toevoegen van een muziekfestival aan de optocht van het Fruitcorso in Tiel. Daarnaast laten de jongerenculturen zien waar jongeren behoefte aan hebben, zoals in de natuur bezig zijn bij Scouting, maar ook een veilige omgeving door bijvoorbeeld online nieuwe mensen te ontmoeten. Tot slot komt bij Youth Pride sterk naar voren dat de organisatie zich openstelt voor nieuwe mensen.

Het was een eyeopener dat meerdere jongerenculturen te maken hebben met imago-problemen. Uitwisseling op dit gebied en elkaar ondersteunen zouden stappen kunnen zijn om deze problemen aan te pakken. Dit kan door een podium te bieden aan jongerenculturen. Hierbij is jongerenparticipatie erg belangrijk en wel op zo'n manier dat jongeren niet alleen mee mogen denken, maar ook daadwerkelijk iets mogen doen. Opvallend was dat het niet vanzelfsprekend is dat alle deelnemers aan een culturele uiting ook vrienden zijn van elkaar. Elkaar een lange tijd kennen, zorgt er wel voor dat de cultuur een vertrouwde omgeving wordt.

Vragenronde

In de vragenronde werden vragen gesteld over de relatie tussen immaterieel erfgoed en jongerenculturen. Hierbij gaven de jongeren uit het panel aan dat voor hen de term immaterieel erfgoed niet belangrijk was voor de beleving van hun culturele uiting. Pim van het Fruitcorso en Justin van Youth Pride kenden de term wel, omdat deze elementen zijn bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed. Op een vraag over tradities reageerde het panel dat zij verandering en dynamiek belangrijk vinden en dat sommige tradities ook mogen verdwijnen.

Verder kwam er ook vanuit een vraag of jongerencultuur een 'anticultuur' is, een discussie op gang over de dynamiek van jongerenculturen. Hierbij kwam voornamelijk de interactie tussen de verschillende generaties naar voren. Jongerenculturen zijn niet exclusief voor jongeren en binnen 'oudere' tradities is interactie tussen generaties belangrijk om als culturele uiting relevant te blijven. Dit geldt bijvoorbeeld voor ambachten, waarbij argumenten over duurzaamheid reden zijn voor de jongere generatie om het ambacht te blijven beoefenen.

Discussierondes

In het tweede deel van het programma werd er in kleine groepjes verder gediscussieerd rond de drie thema's zichtbaarheid, community-building en kennisoverdracht. Hierbij stonden steeds deze vragen centraal:

- Hoe zie je kennisoverdracht, zichtbaarheid of community building in jouw omgeving/praktijk? En wat zijn er kenmerken/krachten hiervan?
- Waar en hoe is er nog stimulans nodig om dit te versterken?

Zichtbaarheid

Om de zichtbaarheid van jongerenculturen te vergroten werd fysiek aanwezig zijn heel belangrijk gevonden. Zichtbaarheid heeft altijd twee kanten, je geeft jezelf namelijk ook bloot op een bepaalde manier. Media spelen hier een belangrijke rol. Goede samenwerking met media is daarom aan te raden.

Zichtbaarheid heeft ook te maken met het kunnen bevechten van stereotypingen. Het zichtbaarder worden van jongerenculturen kan ervoor zorgen dat jongeren serieus genomen worden. Als het gaat om jongeren die binnen een erfgoedgemeenschap actief zijn, is het ook belangrijk om jongeren onder ouderen zichtbaar te maken.

Het zou goed zijn als er bij anderen meer bewustwording komt over jongerenculturen en de rol van jongeren. Andersom geldt dat veel jongeren niet weten welke partijen zich inzetten voor jongerenculturen. Jezelf kenbaar maken bij een lokale overheid kan je vooruithelpen. Gesuggereerd werd om ambassadeurs aan te stellen, om jongerenculturen een gezicht te geven.

Community building

Er werden vragen gesteld over wat community's nu precies zijn. Woorden als gemeenschap, netwerk en gelijkstemden vielen als alternatief. Algemeen was het gevoel om een community niet als vaststaand te zien, maar als een cyclus.

Community's groeien vanwege gelijkgestemdheid: jongeren trekken vaak meer jongeren. Er is een gedeelde interesse, en nieuwe aanwas komt soms vanzelf, maar moet soms actief worden gezocht. Er wordt geconstateerd dat jongeren soms onderdeel worden van een community, maar geen dragende pilaar. Willen jongeren zich nog wel langdurig met een community verbinden? En hoe ga je om met mensen die er met één been in staan? Gesuggereerd werd om dit onderwerp onderling te bespreken met mensen uit de eigen community.

Er wordt opgemerkt dat een community die zich verbindt met een noodzaak, zoals ontspanning, duurzaamheid, 'skills for life' opdoen, een krachtiger recept heeft om te blijven voortbestaan. De nostalgie (van bijvoorbeeld een ambacht) hoeft dan niet te verdwijnen, die kan daarin vermengd worden.

Mensen zijn *storytelling animals*, zo werd door één van de deelnemers geconstateerd. Ze identificeren zich met verhalen. Welk verhaal heeft jouw community? Zorg verder dat gezelligheid en je-veilig-voelen de boventoon voeren. Creëer binnen je community een setting waar vragen gesteld en ideeën geopperd mogen worden, zonder dat mensen daar lacherig over doen.

Kennisoverdracht

Bij het thema kennisoverdracht was het sleutelwoord inclusiviteit. Hoe kan je jongeren in hun eigen taal en in hun eigen kracht een stem geven en verantwoordelijkheid geven en ze laten organiseren wat zij belangrijk vinden? Met een eigen perspectief op de traditie. Inclusiviteit stelt eisen aan kennisoverdracht, het vraagt dat je nadenkt over de manier waarop je kennis verspreidt.

Hierbij is er ook een verschil tussen intentie en doen. Er wordt opgemerkt dat veel organisaties iets willen doen met jongeren, maar in de praktijk komt het dan niet goed van de grond. Het DNA van de organisatie is niet toegesneden op jongeren.

Bij overdracht moet je rekening houden met veranderende communicatiemiddelen en met een andere taal. Sociale media zijn belangrijke communicatiemiddelen voor jongeren. Jongeren willen geënthousiasmeerd worden.

Je moet jongeren zelf verantwoordelijkheid geven. Zij moeten zich de tradities (binnen immaterieel erfgoedgemeenschappen) eigen maken. Daarom is doorgeven tegelijk ook altijd vernieuwen. Doorgeven komt van twee kanten. Het is een dynamisch proces. Zo faciliteer je bijvoorbeeld als bestuur/hoofdkwartier een tijdlang de culturele activiteit, vervolgens draag je de opgedane kennis en kunde over aan de volgende lichter, die het ook weer een tijdje faciliteert. Zo 'borg' je de culturele activiteit steeds opnieuw.

Conclusies

Als het gaat over de kracht van jong komen woorden als dynamisch, energiek, betrokkenheid, enthousiasme en participatie naar voren. De vier voorbeelden van culturele uitingen die tijdens het jongerenpanel van de expertmeeting werden gepresenteerd, lieten zien dat er overeenkomsten zijn in hoe jongeren culturele uitingen beleven, maar ook verschillen. Zo ligt bij de een de nadruk op inclusiviteit en het creëren van een veilige omgeving, maar staat bij een ander een stereotype in de weg.

Door naar culturele uitingen van jongeren te kijken, ontdekten we sterke punten waarvan we voor het borgen van immaterieel erfgoed iets kunnen leren. Zo gaat het in kennisoverdracht over inclusiviteit. Spreek je de taal van de ander (in dit geval een jongere) en ben je bereid een pad van vernieuwing in te gaan? Verder kan zichtbaarheid van een culturele uiting helpen om vooroordelen over je culturele uiting te bevechten en om goede partners te vinden die je verder kunnen helpen. Tegelijkertijd is je als jongere zichtbaar maken ook jezelf kwetsbaar opstellen.

Bij het vormen van een netwerk (of community building) is de uitdaging hoe je jonge mensen kan binden. Dat kan alleen als je hun taal leert spreken, maar ook dat je ze verantwoordelijkheid geeft. Door jongeren een eigen verantwoordelijkheid en rol te geven, raken jongeren meer betrokken.

Met deze expertmeeting als basis gaat het Kenniscentrum een toolkit ontwikkelen. Deze toolkit zal immaterieel erfgoed gemeenschappen handvatten bieden om samen te werken met jongeren en culturele uitingen van jongeren versterken.